

Beteckning: _____

Institutionen för lärarutbildningar

Religionsämnet i skolan
Jämförelse mellan läroplan och verklighet

Thomas Eriksson och Anders Larsson
December 1992

Specialarbete A, 10 poäng
Religionsvetenskap

Lärararbete i ett helhetsperspektiv A
Handledare: Stefan Myrgård

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	3
SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	3
SYFTE.....	4
HISTORIK	4
2. LÄRARNAS SYN PÅ RELIGIONSUNDERVISNINGEN.....	6
METOD.....	6
ENKÄTRESULTAT	6
INTERVJURESULTAT	8
3. RESULTATANALYS.....	10
DISKUSSION	10
ORSAKSTEORIER	11
RELIGIONENS STÄLLNING I SAMHÄLLE.....	11
4. RELIGIONSÄMNETS FRAMTID	13
LITTERATURLISTA	14

1. INLEDNING

SAMMANFATTNING

Vi hade under våra praktikperioder och genom samtal om klasskamraters praktik och andra kontakter med skolan, fått en bild av att man inte undervisar i religionsämnet enligt Lgr 80:s klart utskrivna riktlinjer.

I Lgr 80 står att undervisningen skall utgå från barnens egna tankar om livet och tillvaron, för att sedan kopplas till andra människors livsåskådningar. Den bild vi fått var att man undervisade enligt en gammal religionsundervisningssyn, där tyngden låg på religionskunskap och man utelämnade, helt eller delvis, den viktiga biten kring livsfrågor i undervisningen. Vi gjorde därför en undersökning där vi med hjälp av enkäter och intervjuer förhörde oss om låg- och mellanstadielärares syn på och inställning till religionsundervisningens innehåll.

Resultatet av undersökningen visade att våra tidigare observationer var riktiga. Man har fortfarande en gammal religionsundervisningssyn i dagens skola.

BAKGRUND

Vi har valt att undersöka om man i dagens skola arbetar i enlighet med Lgr 80. Då främst livsfrågornas ställning i undervisningen.

Anledningen till detta är att vi tycker oss ha sett en konservativ och inte med läroplanen samstämmande syn på religionsundervisning i dagens skolor. Vi misstänker att många lärare känner en osäkerhet och otrygghet inför ämnet vilket medför att ämnet får en undanskymd plats i skolarbetet. Det finns samtidigt lärare som känner sig trygga i ämnet men bakgrunden till den tryggheten är att dessa lärare tolkat religionsämnet som kristendomsundervisning.

Detta resulterar då i att de helt eller delvis utelämnar den viktiga biten runt livsfrågor. Etiska frågor och livsfrågor som t.ex. livets uppkomst, vad händer när man dör? och gemenskapsfrågor är det väldigt viktigt att man hjälper barnen med. Denna typ av frågor är en betydande del alla människors personlighetsutveckling. För att kunna gå vidare och förstå andra människors livsåskådningar måste man själv ha bearbetat sina egna livsfrågor.

Osäkerheten kan bero på att lärare tycker sig ha dåliga kunskaper i ämnet. Känslan av kunskapsbrist förstärks nog också av omgivningens krav och åsikter.

De kunskaper lärarna ofta anser sig sakna är faktakunskaper, som t.ex. levnadsregler för olika religioner, olika religioners skrifter och heliga platser mm. Det är dock en helt annan typ av kunskaper som lärarna behöver.

”Lärarens osäkerhet inför ämnet blir säkert inte mindre av att han eller hon informeras om marxistisk livssyn, om muslimska kostvanor eller om religiösa minoriteter i Sverige. Det behövs en kunskap av ett helt annat slag, nämligen kunskap om helhet och sammanhang, kännedom om religionens funktion i människors liv och insikten att alla människor har en livsåskådning som säger något om hur man bör leva och varför man bör leva så.” (Religion i skolan, sid 61, G. Andersson, B. Lendahls)

En annan orsak till osäkerhet inför ämnet kan vara att man inte själv som lärare vågat ta ställning i livsfrågorna. Det är svårt att hjälpa eleverna bearbeta livsfrågor utan att själv vågat ta itu med sina egna.

Åsikterna om religionsämnet har alltid varit många från olika samhällsgrupper. Dessa åsikter kan säkert också förstärka osäkerheten. Det kan vara svårt att veta vad man får säga och ta upp i undervisningen. Följden kan då bli en slätstruken och oengagerad religionsundervisning.

I Lgr 80 betonas särskilt att religionsundervisningen skall utgå ifrån livsfrågor i anknytning till elevernas egna erfarenheter. Utifrån dessa livsfrågor kan man sedan bearbeta olika livsåskådningar och religioner.

Så här lyder texten i Lgr 80:

”Livsfrågor, tro och etik: Hur olika etiska uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t.ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tro när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor.”
”Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden.” (Lgr 80, sid 127)

Vi tror inte att många lärare arbetar enligt gällande läroplans intentioner i dagens skolor. Detta trots att livsfrågorna fick en framskjuten ställning redan i Lgr 69 och har varit utgångspunkten i religionsundervisningen enligt Lgr 80 som är gällande sedan 12 år tillbaka.

SYFTE

Syftet med undersökningen är att se hur läroplansutvecklingen har slagit igenom i skolarbetet.

Huvudfrågan är om man arbetar i enlighet med Lgr 80, alltså utgår ifrån livsfrågorna i religionsundervisningen.

HISTORIK

Historiskt har statskyrkan haft stort inflytande i skolan, vilket naturligtvis haft stor inverkan på religionsämnets utformning. När folkskolestadgan infördes 1842 fick statskyrkan huvudansvaret för religionsundervisningen i skolan.

Skoldistriktet var de samma som församlingarna och kyrkoherden skulle vara ordförande i skolstyrelsen. Kyrkostämman behandlade skolärenden och domkapitlet hade hand om lärarutbildningen. Målet för undervisningen skulle vara att ”dana till kristna samhällsmedlemmar” enligt den evangelistisk-lutherska läran.

Svenska Kyrkan hade fortsatt stort inflytande i skolan fram till 1962 då grundskolan infördes. Under den perioden skulle undervisningen ske i Kristendom med målet att ”främja religion och sedlig utveckling.” Fram till 1951 då religionsfrihetslagen infördes fanns även ett krav på att lärare som undervisade i kristendom skulle tillhöra Svenska Kyrkan. Samtidigt kom den första antydningen om ett objektivitetskrav på lärare i Kristendom.

Kyrkan miste sitt formella inflytande över skolan samtidigt som grundskolan infördes 1962. Indirekt kan dock kyrkan fortfarande ha ett visst inflytande men nu enbart genom politiken. I riksdagen sitter bl.a. människor med en religiös livsuppfattning, inte minst då Kds. Men övriga

partier har också religiösa riksdagsledamöter. Detta skulle kunna ge kyrkan ett visst indirekt inflytande i skolan. Eftersom nya läroplaner tas fram genom politiska beslut så styrs detta inflytande av kyrkans politiska ställning.

I Lgr 62 skrevs objektivitetskravet för ämnet in i målet. ”Undervisningen skall vara objektiv i den meningen att läraren meddelar sakliga kunskaper om olika trosåskådningars innebörd och innehåll utan att auktoritativt söka påverka eleverna att omfatta en viss åskådning.” (Lgr 62)

Vidare markeras att skolan ska undervisa om Kristendom och andra religioner.

Från och med 1969 års läroplan ändrades rubriken från Kristendoms-kunskap till Religions-kunskap och ämnet fick ett tillägg där ett av huvudmomenten kallades ”för ungdomen väsentliga livsfrågor.”

Orsaken till att livsfrågor lades till i Lgr 69 var att man märkt att elevintresset för traditionella religiösa frågor sjunkit drastiskt. När bl.a. SÖ undersökte orsakerna till detta svaga intresse fann man att eleverna framhävde frågor om tillvaron och livet. Därför lades tillägget om livsfrågor in i ämnet 1969. På detta vis närmade man sig elevernas verklighet. Se vidare i ”Religion i skolan” G. Andersson och B. Lendahls fortbildningsavdelningen Malmö 1979.

Utvecklingen fortskred i Lgr 80 där ämnet får ett tillägg i rubriken. ”Människans frågor inför livet och tillvaron; Religionskunskap.” Denna utveckling innebär att undervisningen i huvudsak skall behandla olika livsfrågor för att sedan sammankopplas med olika religioner. Ämnet har då fått ett tillägg i rubriken som klart anger vad som ska behandlas i undervisningen. Fortfarande finns dock Religionskunskap med i rubriken. Religionskunskap var det enda orienteringsämnet som fick behålla sin rubrik i Lgr 80, dock med ett tillägg. De övriga orienteringsämnena fick neutrala rubriker av typen; Människans verksamhet tidsperspektivet. Man avslutar texten i kursplanen t.ex. som för lågstadiet:

”I undervisningen ingår också studier av

- Bibeln, t.ex. Abraham och patriarkberättelserna, Josef och hans bröder, Mose, valda händelser ur Jesu liv,
- några kyrkor och samfund i närsamhället,
- sånger och psalmer i anslutning till det behandlade stoffet,
- personer och livsmönster inom bl a judendomen.”

Detta visar att det fortfarande finns en spänning mellan gammalt och nytt.

2. LÄRARNAS SYN PÅ RELIGIONSUNDERVISNINGEN

METOD

Vi genomförde undersökningen på så sätt att vi skickade ut enkäter till tre olika skolor i norra Hälsingland. Senare intervjuade vi fyra av de lärare som svarat på vår enkät. Intervjuerna genomfördes för att se hur enkätsvaren stämde med deras åsikter på ett djupare plan.

När vi formulerade enkätfrågorna strävade vi efter att vara allmänna i frågeställningen och undvika språk som kunde härledas till läroplanen. Detta för att undersökningsspersonerna skulle svara med sin egen syn på ämnet, inte vad som förväntas enligt läroplanen. Samtidigt skulle svaren visa hur man såg på och undervisade i religion, samt vad som påverkade lärarnas uppfattning. Vi poängterade också att svaren var anonyma.

Vi strävade också efter att frågorna inte skulle vara ledande. Detta för att få spontana svar. I de flesta fall anser vi också att så varit fallet. Medvetet undvek vi också frågeställningar som skulle kunna ge enbart ja eller nej svar. Vi försökte istället få motiveringar till svaren.

Trots våra ansträngningar upptäckte vi vid tolkning av frågorna att några frågor varit otydliga eller haft brister i formuleringarna. Detta ledde till att svaren blev kortfattade eller ofullständiga. T.ex. fråga 4 som vi helt bortsåg ifrån i tolkningen. Samtliga lärare hade nämligen enbart svarat på följdfrågan.

Detta var ett problem även vid andra frågor med följdfråga, därför bör man undvika följdfrågor och istället vara tydligare i huvudfrågan.

Ett annat problem var att få lärare att svara på enkäten. Många lärare arbetar i lärarlag och i de fallen lämnade enbart en lärare i lärarlaget svar. Detta tolkar vi dock som att flera lärare står för svaren i en enkät.

Däremot ställde man villigt upp på muntlig intervju. Detta kan vara tänkvärt vid en eventuell ny undersökning.

Vi är medvetna om att detta är en liten undersökning med endast tolv skriftliga svar och fyra muntliga intervjuer. Trots detta anser vi att resultatet ändå i viss mån speglar den syn man har på religionsämnet i dagens skola. Förutom undersökningen grundar vi detta på de observationer som vi gjort på våra olika praktikskolor.

Vi har också fört diskussioner med kurskamrater som gjort liknande observationer under sina praktikperioder. Dessutom har vi diskuterat detta problem med lärare på högskolan och fått medhåll i våra åsikter.

ENKÄTRESULTAT

Undersökningen är genomförd på tre skolor i norra Hälsingland. Den är riktad mot låg och mellanstadielärare.

1. Hur ser du på religionsämnet? Anser du det viktigt?

Med denna fråga önskade vi få svar som speglade intresset för och inställning till ämnet.

Resultat

På frågan om religionsämnet är viktigt svarade nio lärare bestämt ja medan tre lärare inte ansåg det viktigt i jämförelse med andra ämnen.

2. Tycker du religionsämnet är ett svårt ämne att undervisa i?

(Motivera gärna svaret)

Här ville vi de om man såg svårigheter eller ej i religionsundervisningen. Om det förelåg svårigheter, vad låg dessa i. Osäkerhet styr samtidigt övriga svar.

Resultat

Sju lärare ansåg religion vara ett svårt ämne att undervisa i. Motiveringarna var varierande, men fyra antydde att Bibeln och dess berättelser utgjorde den största svårigheten. Två lärare pekade på barnens inställning och bakgrund. Ett svar saknade motivering. Tre svarade både ja och nej med motiveringen att det är svårt att göra religiösa texter verklighetsnära men lätt att prata om etik. Ingen lärare ansåg religionsämnet lätt att undervisa i.

3. Vad anser du ska ingå i religionsämnet? Vad är viktigast?

Svaren på denna fråga visar hur stor vikt man lägger på livsfrågor i undervisningen. Samtidigt också om man bedriver en traditionell undervisning eller enligt Lgr 80:s riktlinjer. Frågan kompletteras med fråga 6.

Resultat

Som viktigast i religionsämnet angav sex lärare etik och de stora religionerna. Ingen har i svaren beskrivit innebörden av etik, dock gjorde en lärare jämförelsen med de tio budorden. Fyra lärare anser att kristendomen och dess historia är viktigast. De har även nämnt att skolan bör orientera om de stora religionerna.

Livsfrågor har i två svar angetts som viktigast. Som exempel har givits frågor runt döden, varför religion? och människors beteende gentemot varandra.

4. Hur bedriver du religionsundervisning? Speciella timmar alt. integrerat?

Vi tänkte att denna fråga skulle visa vilka utgångspunkter man hade för undervisningen. Den skulle också peka på vilket arbetssätt som var vanligast, religion som eget ämne alternativt integrerat i övriga OÄ-blocket. Detta kan återspegla intresset och inställningen för ämnet. Vid tolkning skulle en återkoppling till svaren i fråga 1 kunna visa om ett medvetet didaktiskt tankesätt låg bakom intresset.

Resultat

Fem lärare bedriver religionsundervisning på speciella timmar. Två av dessa har även svarat att det i bland faller sig naturligt att ta upp religion i andra sammanhang. Variation mellan integrering och speciella timmar har fyra lärare svarat varav en lärare angav temaperioder som en del av religionsundervisningen på sidan om speciella timmar. Religion vävs in i historia och geografi av en lärare. Aldrig speciella timmar svarade tre lärare. Två av dessa arbetade i temaperioder med religion. Den tredje tog upp ämnet spontant i samband med historia och geografi.

5. I hur stor utsträckning tar du upp olika religioner? Vilka? När?

En traditionell undervisning bygger i huvudsak på kristendom. Genom att återknyta svaren på denna fråga till frågorna 4 och 7 speglas undervisningens grundtankar.

Resultat

Åtta lärare svarade att de tog upp olika religioner i undervisningen. Fem av dessa angav att de behandlade de stora religionerna vid speciella tillfällen.

De övriga tre svarade att de berörde olika religioner i samband med övrig undervisning. Av dessa tre svarade två att de integrerar undervisning om olika religioner med geografi. Övriga fyra lärare svarade att de enbart behandlade kristendomen.

6. Tar du upp frågor kring liv och död, gemenskap, demokrati och rättvisa? Hur och när?

I svaren på denna fråga kan man se om man har en klar medvetenhet kring livsfrågor. Är livsfrågor enbart ett uttryck eller har man tagit ställning? Används livsfrågor som utgångspunkt i undervisningen. Frågan är naturligt kopplad till fråga 3.

Resultat

På frågan om de tar upp frågor kring liv och död, gemenskap, demokrati och rättvisa svarade elva lärare att de tog upp dessa frågor när de var aktuella. Som aktuella händelser angavs t.ex. anhörigs död, aktuella tidnings artiklar, frågor från elever och i samband med olika helger. Tre av dessa lärare ansåg att det var aktuellt varje dag i den dagliga samvaron. En lärare svarade ”Ja, som en del av religionsundervisningen. Ibland om det känns särskilt aktuellt.”

7. Hur ser du på betydelsen av att ha en religiös tro när man på olika sätt tar ställning till olika livsfrågor?

Tanken med denna fråga var att se om en egen tro skulle påverka de svar man gett i övriga frågor. Samtidigt ger det en bild över hur en religiös livsåskådning inverkar i den didaktiska hållningen i undervisningen.

Resultat

Fem lärare ansåg det inte ha någon betydelse att ha en religiös tro när man tar ställning till olika livsfrågor. Fyra lärare svarade att det kunde vara av betydelse när man som lärare behandlade livsfrågor. Två av dessa ansåg att deras egen tro är till hjälp vid ställningstagandet. De andra två svarade att det kunde vara svårt att objektivt belysa livsfrågor som troende. Tre lärare lämnade frågan obesvarad.

INTERVJURESULTAT

För att kontrollera om enkätsvaren var överensstämmande med lärarnas uppfattning på ett djupare plan, genomförde vi muntliga intervjuer med fyra lärare som deltagit i enkäten. Frågorna var identiska med enkäten men vi arbetade fram bredare svar med följdfrågor. Vi fann att de tolkningar av de skriftliga svaren vi gjort stämde väl överens med de muntliga svar vi fick.

Bland annat svarade en lärare att: ”Kristendomen har haft så stor del i Sveriges historia att den måste anses viktigast.” Då vi frågade om betydelsen av livsfrågor i undervisningen svarade samma lärare att: ”Sådana saker kommer upp i någon form nästan dagligen. Så det behövs ingen särskild undervisningstid för det.”

På den skriftliga enkäten svarade denna lärare följande på frågan vad som är viktigast i religionsundervisningen: ”Bibliska berättelser. Jesus som person. Orientering i olika religioner.

På fråga 6 som direkt anknyter till livsfrågor svarade läraren: "Oftast på barnens initiativ eller på grund av händelser runt omkring oss eller i samband med olika helger."

En annan lärare skrev i enkäten på frågan om det är svårt att undervisa i religion: "Ja. Till en del beror det på elevernas bakgrund." Vid den muntliga intervjun svarade samma lärare: "Nu när vi har många invandrabarn i skolan kan det ibland vara känsligt att prata om kristna traditioner. Det kan vara svårt att känna till vilka religiösa åsikter som finns i hemmet." När vi frågade samma lärare i vilken utsträckning han tog upp andra religioner svarade han muntligt: "Jag försöker prata om de olika religioner som invandrabarnen har. På så sätt lär de svenska barnen känna dem bättre."

Skriftligt svarade samma lärare: "I klass 2 och 3. Vi har ju barn från andra länder."

3. RESULTATANALYS

DISKUSSION

Efter att ha genomfört denna undersökning har vi funnit att religionsundervisningen i dagens skola i stort sett inte sker i enlighet med Lgr 80:s riktlinjer. Vi anser att religionsundervisningen mer överensstämmer med Lgr 69 och i vissa fall med Lgr 62:s intentioner.

I undersökningen har vi ej funnit någon lärare som utgår ifrån livsfrågor i sin undervisning. Samtliga lärare i undersökningen bedriver en mer eller mindre traditionell religionsundervisning med betoning på religionskunskap. Ett oväntat stort antal lärare ansåg dessutom i undersökningen att kristendomskunskap skulle ha störst utrymme i undervisningen.

Endast en lärare svarade att livsfrågor skulle ingå i religionsämnet. I övriga svar från samma lärare framgår samtidigt att religionsundervisningen är kristendom och dess värderingar. Övriga religioner säger läraren enbart berörs i samband med geografi.

På fråga 6, vilken är en direkt fråga om när livsfrågor tas upp, anknyter denna lärare dessa ej till religionsundervisningen. Svaret blev istället att dessa frågor togs upp när det fanns behov eller var aktuellt. Att livsfrågor enbart tas upp när det är aktuellt och ej som utgångspunkt för undervisningen är samstämmigt med så gott som samtliga enkätsvar.

Enbart en lärare har angivit att livsfrågor ingår som en del i religionsundervisningen. Samma lärare angav som svar på fråga 3, vad som ska ingå och är viktigast i religionsämnet: ”Kristendomen bör få störst utrymme. Bibelberättelser, grundläggande bibelkunskap och samtal för att slå vakt om de kristna värderingarna.” Läraren nämner alltså inte livsfrågor i sitt svar på fråga 3.

Detta anser vi klart belyser de motsägelser som gäller för samtliga lärare som deltagit i undersökningen. Man lämnar, på vissa frågor, svar som går i linje med Lgr 80 men när man ser övriga svar kan man konstatera att det ej finns en linje i de svar man lämnar. Man ser också att religionsundervisningen inte sker med livsfrågorna som utgångspunkt.

Framför allt ser man dessa motsägelser mellan de svar som lämnas i frågorna 3 och 6, vilka kan ses som de frågor som bäst belyser livsfrågornas betydelse i undervisningen. Att få svar på detta var det centrala i vår undersökning. Vi anser att undersökningen visar att man bedriver religionsundervisning på ett traditionellt vis i dagens skola. Lärarna har ej anammat Lgr 80:s klart skrivna riktlinjer att religionsundervisning skall grundas på och utgå ifrån livsfrågor.

En annan tendens vi funnit är att även om man svarat att religionsämnet är viktigt så har många lämnat kortfattade svar i vår undersökning. Några har till och med utelämnat svar på vissa frågor. Detta tolkar vi som ett tecken på ett svagt intresse för religionsämnet hos flera lärare i undersökningen. Vi ser då en risk för att detta ger utslag i skolarbetet, vilket kan medföra att religionsämnet får låg prioritet.

Tio av tolv lärare ansåg även det svårt att undervisa i religion. Av dessa har nio motiverat sina svar med att svårigheterna ligger i bibeltexter och deras tolkningar. Inom dessa svar kan man se att många lärare undervisar i religiösa texter utan att själva ha en livsåskådning. Om lärarna däremot börjar med att behandla elevernas egna tankar och funderingar om tillvaron, d.v.s.

livsfrågor, skulle dessa religiösa texter uppfattas på ett mer naturligt sätt. Eleverna skulle alltså lättare kunna sätta sig in i andra människors tankar och funderingar om tillvaron.

ORSAKSTEORIER

Som orsaker till den syn på religionsämnet vi anser finns i dagens skola, finns flera alternativ. En orsak kan vara att lärare känner sig osäkra inför ämnet. Detta kan bero på att själv anser sig ha för lite kunskaper. Det är då främst kunskaper om olika religioner man tycker sig sakna.

En lärare som kan och är säker på sitt ämne vågar utelämna sådant han anser irrelevant i undervisningen. Om man däremot är osäker inför ämnet, kan det lätt bli så att man tar upp så många saker att undervisningen enbart blir ytlig. Men samtidigt har man kanske inte själv tagit ställning till de olika livsfrågorna. Om man inte själv har en klar uppfattning har man en dålig beredskap för att behandla livsfrågor med barn.

Läroböckerna idag skiljer sig inte mycket från tidigare upplagor. I böckerna fullkomligt lyser det traditionella undervisningssättet. Här belyser man de största olikheterna mellan de olika religionerna och man ser inte till likheterna. I och med att man enbart tar upp olikheterna underbygger man en osäkerhet inför andra kulturer istället för en förståelse. Det finns inte någon naturlig koppling i läroböckerna mellan livsfrågor och religion som kan ge svar på olika människors syn på livet och tillvaron.

Många av dagens lärare utexaminerades då en tidigare läroplan var gällande. Dessutom gick de själva i skolan när en ännu äldre religionsundervisningssyn rådde. Den uppfostran de fick som barn samt den egna utbildningen skapade värderingar som inte ändras så lätt och inte hur mycket som helst. Den historiska bördan väger tungt. I 120 år, fram till 1962 hade kyrkan stort inflytande i skolan. Kristendom och fostran var en stor del av skolarbetet.

1962 infördes grundskolan och den första läroplanen kom. (Lgr 62) Inom 18 år hade den tredje läroplanen (Lgr 80) utkommit. Denna med mycket stora förändringar i synen på religionsämnet vad gäller innehåll, arbetssätt och mål i jämförelse med den första. Intentionerna och målen med religionsämnet har efter att ha gått i en riktning i över hundra år, plötsligt gjort en tvär sväng. Det går inte att svänga tvärt med ett stort, tungt tåg med massor av vagnar fyllda med traditioner, värderingar, fostran, vanor och mönster.

Det finns inte något yrkesområde som omgivningen har så mycket åsikter runt som läraryrket. Just religionsämnet speglas av många olika viljor sedan grundskolan infördes 1962. All denna yttre påverkan kan skapa en osäkerhet hos många lärare. Resultatet kan då bli att man medvetet eller omedvetet, mer eller mindre undviker att undervisa i religion.

RELIGIONENS STÄLLNING I SAMHÄLLE

Religionens betydelse i samhället har på senare tid minskat. Som exempel på detta ser vi att t.ex. antalet kyrkobesökare minskat för varje år. Tendensen är att man enbart använder kyrkan till de stora traditionella riterna som t.ex. bröllop, dop och begravningar.

De stora helgerna firas också kontinuerligt mer som en tradition utan att man reflekterar på den verkliga innebörden. Detta kan ge en osäkerhet bland lärarna om meningen med att undervisa i religion.

Men det är onekligen av stor vikt att behandla olika livsåskådningar för att skapa en förståelse för det egna samhället och andra kulturer.

4. RELIGIONSÄMNETS FRAMTID

Vi tror på en förändring i synen på religionsundervisning i framtiden. Utvecklingen har gått från Lgr 69 via Lgr 80 och fortsätter i huvudbetänkandet inför den nya läroplanen. ”Skolans religionsundervisning har som syfte att stimulera och främja elevernas livstolkningsprocess och att därvid låta dem få möta de viktigaste livsåskådningstraditionerna. I undervisningen skall eleverna få reflektera över etiska och moraliska frågor och vad det innebär att ta ansvar som medmänniskor.” (Huvudbetänkande av Läroplanskommittén, Stockholm 1992)

Livstolkningsprocess är ett nytt begrepp som har skrivits in i huvudbetänkandet inför ”Lgr 92”, under rubriken; Ämnets syfte och roll. Detta nya begrepp visar att man ser elevernas frågor om livet och tillvaron som en process, vilken är viktig att bearbeta i undervisningen.

Med den nya formuleringen lägger man än större vikt i att utgå från elevernas egna livsfrågor i religionsundervisningen. Detta är nödvändigt för att lägga en fast grund för en egen livsåskådning innan man går in djupare i olika religioner.

I och med att den nya läroplanen kommer ut hoppas vi att en förnyad debatt uppstår om religionsämnets innehåll, där denna livstolkningsprocess växer fram som ett allmänt känt begrepp. Det innebär att man måste diskutera läroplanens innehåll inom arbetsenheter och lärarlag för att omvandla läroplanens intentioner till verklighet. Förhoppningsvis skulle detta kunna innebära en vändpunkt för religionsämnet i framtiden.

Denna förhoppning gör att vi tror att den moderna synen på religionsämnet i framtiden kommer att slå igenom i undervisningen. Trots den tröghet som finns i skolan inför förändringar gör den tid som den nya synen på religionsämnet verkat att fler lärare kommer att känna en trygghet och säkerhet i ämnet. Detta i sin tur medför att man på ett naturligt sätt vågar närma sig livsåskådningsfrågorna.

Samtidigt kommer det de närmaste åren, att ske en generationsväxling i lärarkåren. Det innebär att lärarna i framtiden har växt upp i en tid då modernare värderingar rått i samhället. Med den utgångspunkten har man ett större mod och ser det mer naturligt att prata om livsfrågor.

LITTERATURLISTA

- Läroplan för grundskolan 1962, Skolöverstyrelsen, 1962.
- Läroplan för grundskolan 1969, Skolöverstyrelsen, 1969.
- Läroplan för grundskolan 1980, Skolöverstyrelsen, 1980.
- Religion i skolan - Fortbildnings material för mellanstadielärare, Gunnel Andersson, Birgit Lendahls, Fortbildningsavdelningen Malmö, 1979
- Huvudbetänkande av läroplanskommittén, Stockholm, 1992